DE BEKERPLANTEN;

DOOR

C. A. J. A. OUDEMANS.

(*Vervolg van bl.* 317 *van den vorigen jaargang.*)

SARRACENIA.

Het geslacht *Sarracenia* of *Sarracena* werd gegrondvest door TOURNEFORT (*Institutiones Rei Herb.*, 1719), en dat wel ter eere van Dr. SARRASIN, die tegen het einde der 18de eeuw te-Quebec praktiseerde en de eerste was, die volledige exemplaren van de naar hem genoemde planten naar Europa overzond. SARRASIN was corresponderend lid der »Académie des Sciences" en stond in briefwisseling met TOURNEFORT. CHARLEVOIX, die hem op zijne reis naar Canada leerde kennen, spreekt over hem met den grootsten lof, zoo als blijken kan uit deze ontboezeming: »On est surpris de trouver dans une colonie un homme d'un mérite aussi universel, aussi habile dans la médecine, dans l'anatomie, dans la chirurgie et dans la botanique que Mr. SARRASIN, qui a l'esprit fort orné et ne se distingue pas moins dan le conseil supérieur, dont il est membre, que dans son habileté en tout ce qui est de sa profession." Volgens KALM, die in het midden der 18de eeuw eene reis naar Canada deed, overleed SARRASIN aan eene kwaadaardige koorts, opgedaan bij een bezoek der hospitalen te Quebec.

Ofschoon het geslacht *Sarracenia* eerst tegen het einde der 17de eeuw voor goed door TOURNEFORT gegrondvest werd, zoo kende men toch de bladen van eene zijner soorten reeds eene eeuw vroeger, hetgeen niet te verwonderen is, als men bedenkt, dat die organen, wegens hun zonderlingen vorm, steeds de aandacht trokken en door reizigers naar Europa herhaaldelijk waren medegebracht. In de »Adversaria" van DE L'OBEL (1576) vindt men die bladen, hoewel dan

ook onder den vreemden naam van »*Thuris limpidi folium*", d. i. »Blad van den helderen balsem", afgebeeld. Die naam werd dáárom door den beroemden kruidkundige gekozen, dewijl de bedoelde bladen in *zijn* tijd gebruikt werden om den balsem van verschillende Noord-Amerikaansche naaldboomen, en vooral dien van *Abies balsamea*, bij ons als Canada-balsem bekend, te bewaren en te verzenden. Na DE L' OBEL werden de bladen van sommige Sarraceniaas door CLUSIUS (*Historia plantarum rariorum*, 1601) onder den naam van »*Limonio congener*" (d. i. »plant uit het geslacht der Limoniums"), en door C. BAUHINUS (1671) onder dien van »*Limonium peregrinum foliis forma floris Aristolochiae*" (d. i. »uitheemsche Limoniumplant met bladen gelijkende op de bloemen van Aristolochia") beschreven, en dat wel om de overeenkomst in vorm uit te drukken, welke er tusschen hen en de bloemen der Aristolochiaas bestaat.

Dat nu de namen van CLUSIUS en DE L' OBEL niet behouden zijn gebleven om onze tegenwoordige *Sarraceniaas* aan te duiden, kan ons, wegens de verkeerde begrippen, waarvan zij de uitdrukking zijn, niet verwonderen; opmerkelijker echter is het, dat de beter gekozene, en uit niet meer dan één woord bestaande van *Coilophyllum* (d. i. »Holbad"), voorgesteld door MORISON in zijne »Historia plantarum" (1683), en van *Bucanephyllum* (d. i. »Trompetblad"), uitgedacht door PLUKENET in zijne »Phytographia" (1696), voor den naam van *Sarracenia* hebben moeten wijken, daar toch deze laatste, zoo als gezegd, eerst in 1719 werd voorgesteld en het recht van prioriteit dus aan de zijde was van den naam van MORISON. De eenige verontschuldiging, die voor de schending van dat recht kan worden aangevoerd, is deze, dat TOURNEFORT de namen van MORISON en PLUKENET niet kende, en dat hij *zijn* geslacht *Sarracenia* veel naauwkeuriger beschreef en afbakende, dan MORISON en PLUKENET hunne geslachten *Coilophyllum* en *Bucanephyllum*; de neiging echter om den naam van SARRASIN in eere te houden, zal er wel het meest toe hebben bijgedragen om den door TOURNEFORT gekozen naam te behouden en niet weder door een vroegeren te doen vervangen.

De Sarraceniaas behooren allen in Noord-Amerika te huis en tieren meer bepaaldelijk in de boschmoerassen van Florida, Georgië en Zuid-Carolina. Zij zijn overblijvend, met fijne wortelvezels in den

grond bevestigd, en hebben daar boven volstrekt geen stengel. Hare bladen zijn tot eene zoogenaamde wortelrozet vereenigd (fig. 1), langer

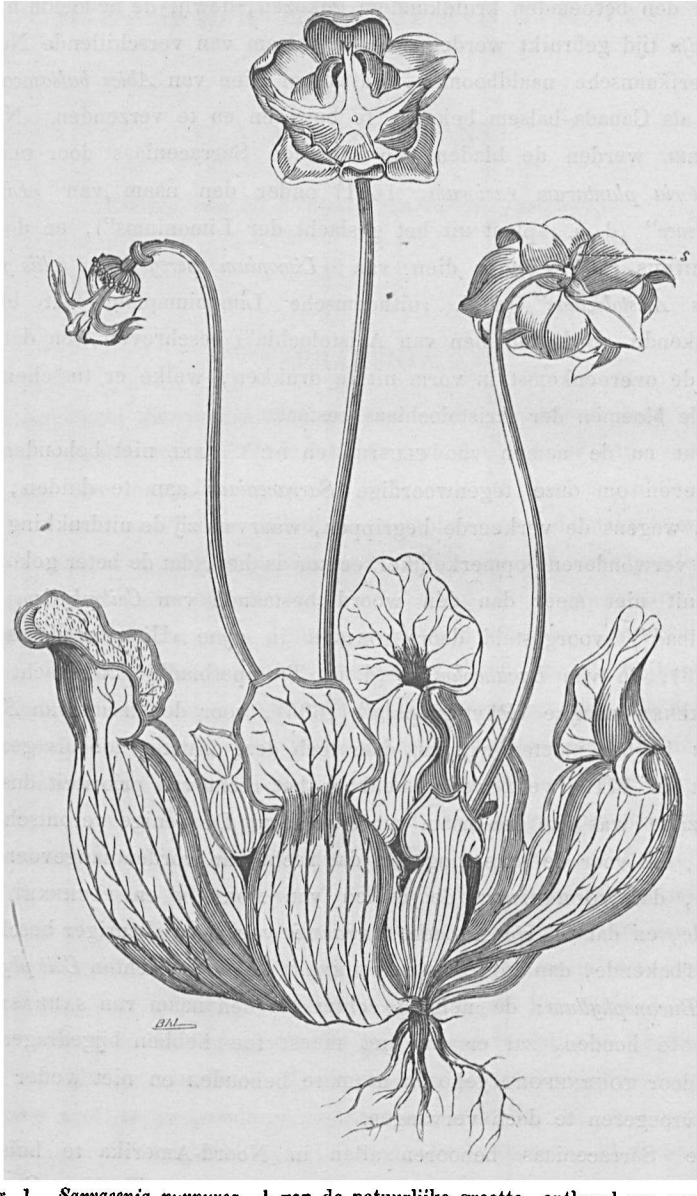

Fig. 1. *Sarracenia purpurea*, $\frac{1}{3}$ van de natuurlijke grootte, ontleend aan SCHNITZLEIN'S *Iconographia familiarum naturalium*; *s* schutblaadjes.

of korter gesteeld en buis- of peperhuisvormig. Evenals bij de Nepenthessen, dragen zij een deksel, hoewel van dit laatste niet gezegd kan worden, dat het ooit de bekers afsluit, daar het toch, reeds in zijne vroegste jeugd, zich als een overlangs toegevouwen aanhangsel voordoet, 'twelk òf over den mond der urnen heengebogen, òf in eene regte lijn met den rug der bekers gelegen is. Dat er dus ook van eene beweegbaarheid des deksels bij *Sarracenia* geene sprake wezen kan, behoeft geen betoog.

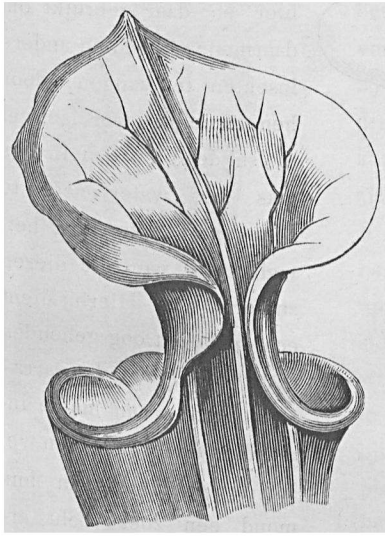

Fig. 2. Achterzijde van het deksel van *Sarracenia flava*, ontleend aan VAN HOUTTE'S *Flore des Serres*, (natuurl. grootte).

Behalve in den stand, althans den oorspronkelijken, hunner deksels, wijken de bekers der Sarraceniaas nog in eenige andere opzichten van die der Nepenthessen af, en wel vooreerst daarin, dat hunne opening niet in een geribden, maar in een gladden boord gevat is; ten tweede, dat zij geen spoorvormig aanhangsel dragen op de plaats waar hunne rugzijde in den voet des deksels overgaat (fig. 2), en ten derde, dat zij aan hunne voorzijde altijd gevleugeld zijn, al bedraagt het aantal vleugels aan elken beker nooit meer dan één (fig. 3).

Een blik op de figuren 2 en 3 overtuigt ons terstond, dat er, ook bij *Sarracenia*, krachtige nerven door de bekers loopen, en dat deze op hare beurt door zijtakken met elkander verbonden zijn. Niet alleen in den beker zelven, maar ook in den vleugel worden die nerven aangetroffen, iets wat bijzonder duidelijk is bij *S. variolaris* (fig. 4), die zich door de breedte van het bedoelde orgaan onderscheidt.

Over het geheel zijn de Sarracenia-bekers groen. Niet weinig echter wordt hunne sierlijkheid verhoogd hetzij door purperen aderen, zoo als die bij *S. purpurea*, *rubra* en *flava*, of door witte vlekken, zoo als die bij *S. variolaris* en *Drummondii*, of wel door licht rozeroode vlekken, zooals die bij *S. undulata* aan 't breedst gedeelte der bekers en aan het deksel voorkomen.

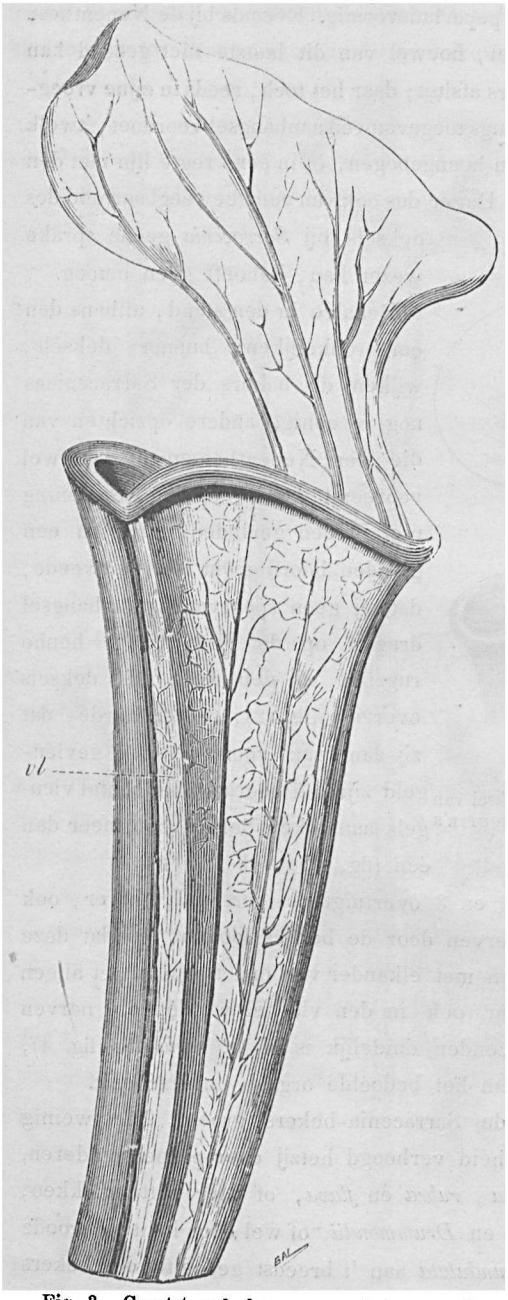

Fig. 3. Grootst gedeelte van een beker van *Sarracenia flava*, ontleend aan VAN HOUTTE'S *Flore des Serres*. — *vl.* Vleugel. — (natuurl. grootte).

Eene afscheiding van water wordt, ook bij *Sarracenia*, in de bekers opgemerkt, en dat wel dikwerf in zulk eene mate, dat men die bekers in Amerika hier en daar gebruikt om daarmede vliegen en andere insekten te vangen, door hen namelijk zeer laag af te snijden, en dan in een glas met water neêr te zetten in het vertrek, hetwelk men van die dieren zuiveren wil. Hierbij dient echter in het oog gehouden te worden, dat de Sarracenia-bekers aan hunne inwendige oppervlakte en wel in de nabijheid van hun mond een zoet vocht afscheiden, en verder, dat voor die dieren, welke zich op de kleverige oppervlakte gewaagd hebben, wel het binnendringen gemakkelijk valt, maar het volgen van den omgekeerden weg onoverkomelijke bezwaren oplevert. Bij ons te lande is de afscheiding van water in de Sarracenia-bekers bij lange na zoo aanzienlijk niet; zij ontbreekt echter nooit geheel en doet zich altijd kennen als eene uiting van het leven.

Juist zoo als bij de Nepenthessen, vindt men ook bij de Sarraceniaas de inwendige oppervlakte der bekers in twee streken, eene doffe en eene glanzige, verdeeld, waarvan gene — de honig-afscheidende — de hoogste, deze de laagste plaats inneemt. Onderzoekt men deze streken mikroskopisch, dan blijkt, dat zij nergens werktuigen vertoonen, die met de vroeger beschreven kliertjes der Nepenthessen vergeleken kunnen worden, maar dat zij in tegenoverstelling daarvan haren dragen, die echter, voor beide streken, zoowel in aantal, vorm en grootte, als in groepering verschillen. Bij *S. flava* toch, die ik op dit punt naauwkeurig onderzocht, vond ik *alle* opperhuidscellen der doffe — hier slechts ongeveer een centim. breede — streek in haren veranderd, en dat wel in liggende haren, wier voet aanzienlijk gezwollen was en min of meer plotseling in den priemvormigen, naar beneden gekeerden top overging. Nog meer dan door hun bijzonder uiterlijk, trekken die haren de aandacht door hunne sierlijke teekening, daar zij toch, door de aanwezigheid van allerfijnste, dicht tegen elkander aan gedrongen en van onder naar boven recht doorloopende strepen, zich voordoen als overlangs geplooid. Aan de glanzige streek komen die als geplooide haren niet voor, maar ik trof aldaar, op groote afstanden van elkander, geheel andere aan, en wel dezulken, die, met hun dikwandigen, hoekigen voet tusschen de opperhuidscellen ingesloten, geheel het voorkomen hebben van naalden,

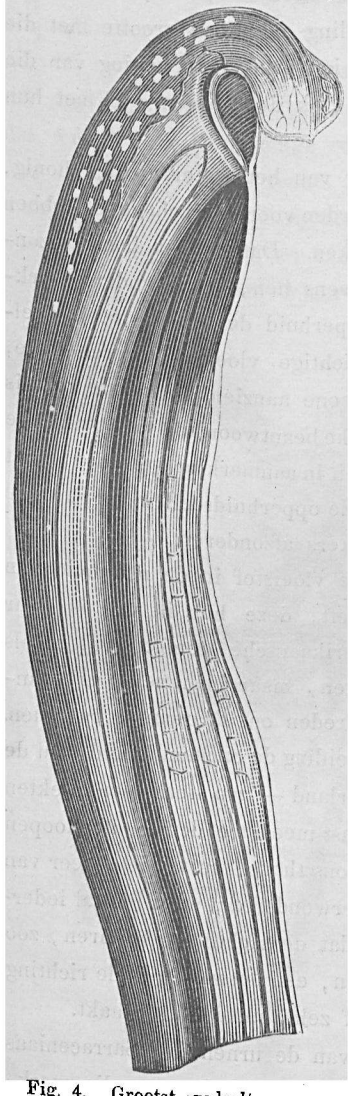

Fig. 4. Grootst gedeelte van een beker van *Sarracenia variolaris*, ontleend aan CURTIS *Botanical Magazine*; (natuurl. grootte).

die, ook wel met hare toppen naar onder gekeerd, maar niet zoo sterk tegen de opperhuid aan gelegen zijn. Naar beneden, d. i. in de richting van den bodem des bekers, zag ik die naaldvormige haren langzaam in aantal afnemen en eindelijk geheel ontbreken. — Ook aan de binnenzijde des deksels trof ik haren aan, die, vreemd genoeg, in hunne onregelmatige verspreiding en hunne grootte met die der glanzige streek overkomen, doch in vorm en teekening van die der doffe niet te onderscheiden zijn. Ook deze haren zijn met hun top naar onder gekeerd.

Of nu deze haren aan de afscheiding van het water en den honig, die beiden door de Sarracenia-bekers worden voortgebracht, deel hebben of niet, valt zeer moeijelijk uit te maken. Dat zij den honig afzonderen, is waarschijnlijk, omdat er, nevens hen, geene andere werktuigen aan de zamenstelling van de opperhuid der doffe streek deelnemen; of zij echter ook de waterachtige vloeistof leveren, die, althans in Amerika, de bekers tot op eene aanzienlijke hoogte vult, is eene tweede vraag, die voor geene dadelijke beantwoording vatbaar is. De dikte van den wand der naaldvormige haren in aanmerking genomen, komt het mij niet onwaarschijnlijk voor, dat de opperhuidscellen der glanzige streek bij Sarracenia het water der bekers afzonderen.

Wat de afscheiding van eene zoete vloeistof in de nabijheid van den mond der Sarracenia-bekers betreft, deze heb ik wel is waar zelf niet waargenomen, maar, daar Amerikaansche proefnemers, zooals MACBRIDE, daarvan niet alleen gewagen, maar haar zelfs vrij aanzienlijk noemen, zoo bestaat er geene reden om daaraan te twijfelen. Daarenboven pleit voor zulk eene afscheiding de omstandigheid, dat de bedoelde urnen — althans in haar vaderland — zoo sterk door insekten bezocht worden. Dat deze hun snoeplust meest met den dood bekoopen en in het bekerwater verdrinken, kan ons thans, nu wij iets meer van den bouw dier werktuigen weten, niet verwonderen; want het zal iedereen toch wel in de oogen springen, dat de richting der haren, zoo als wij die hier boven hebben aangegeven, een ontwijken in de richting van den bekermond hoogst moeijelijk of zelfs onmogelijk maakt.

Omtrent de morphologische waarde van de urnen der Sarraceniaas kan nog weinig met zekerheid gezegd worden, omdat men die werktuigen nog niet stap voor stap in hunne ontwikkeling heeft nagegaan.

Wel is het waar, dat zij, even als die kruikjes der Nepenthessen, welke onmiddellijk op de zaadlobben volgen, reeds in hunne prilste jeugd den bekervorm vertoonen, en dat aan dezen laatsten geen andere vorm voorafgaat, maar met deze kennis is nog niet veel gewonnen. Al neemt men toch met HOOKER aan, dat de allereerste bekers der Nepenthessen, waarop wij zoo even zinspeelden, hol geworden middennerven vertegenwoordigen, dan ligt het toch voor de hand, dat men, uit analogie, niet tot hetzelfde bij de Sarraceniaas besluiten kan, en dat wel om de eenvoudige reden, dat de bedoelde Nepenthesbekers aan hunne bovenzijde rechts en links een bladachtigen horizontalen vleugel dragen, terwijl bij die der Sarraceniaas slechts één vertikale vleugel op het midden der urnen wordt aangetroffen. De richting van dien vleugel, de loop zijner nerven, in één woord zijne gelijkenis

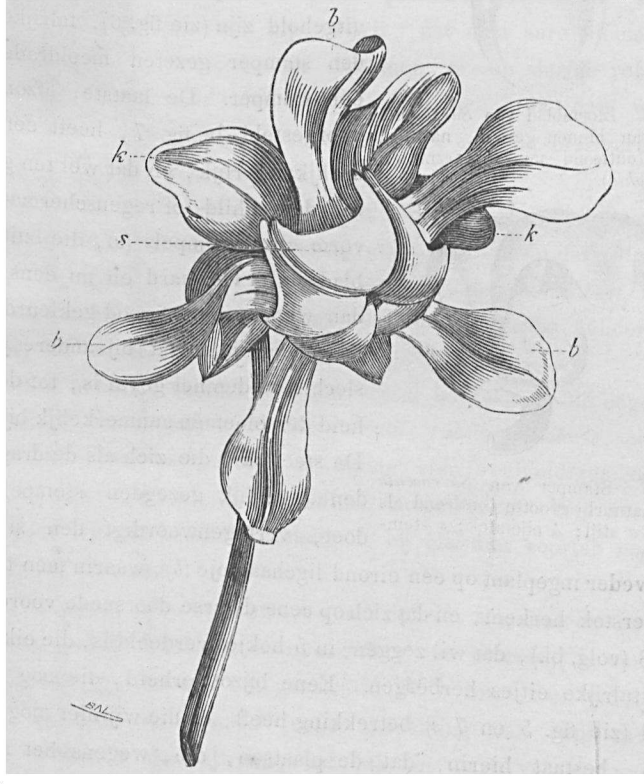

Fig 5. Bloem van *Sarracenia variolaris*, van voren gezien, ontleend aan CURTIS *Botanical Magazine*; *k* kelkbladen, *b* bloembladen, *s* stempelscherm (natuurl. grootte).

met de phyllodiën (dat zijn stengelorganen, die het uiterlijk van bladen hebben,) zou aan het vermoeden, dat de bekers der Sarraceniaas holle bladstelen vertegenwoordigen, wel eenige waarschijnlijkheid kunnen bijzetten.

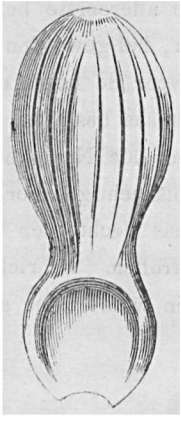

Fig. 6. Bloemblad van *Sarracenia flava*, van binnen gezien, natuurl. grootte (ontleend aan SCHNITZLEIN's *Iconographia*).

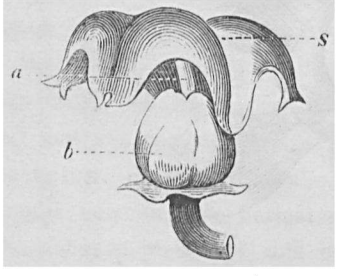

Fig. 7. Stamper van *Sarracenia flava*, natuurl. grootte (ontleend als voren); *a* stijl; *b* eijerstok; *s* stempelscherm.

De bloemen der Sarraceniaas zijn elk afzonderlijk (zie fig. 1, bl. 8) op een langen steel gezeten en worden, aan den top diens steels, door drie schutbladen ondersteund. Zij bestaan (zie fig. 5, vor. bl.) uit 5 gekleurde blijvende kelkbladen (*k*), 5 kroonbladen (*b*), wier gekromde toppen min of meer tot elkander neigen, en die aan hun voet uitgehold zijn (zie fig. 6), talrijke onder den stamper gezeten meeldraden, en één stamper. De laatste, afzonderlijk voorgesteld in fig. 7, heeft een wonderlijk uiterlijk, en dat wel ten gevolge van den schild- of regenschermachtigen vorm zijns stempels (*s*), die buitendien bladachtig van aard en nu eens groen, dan weder geel of rood gekleurd is, en daardoor, iets wat bij andere planten slechts zelden het geval is, tot de fraaiheid der bloemen aanmerkelijk bijdraagt. De steel (*a*), die zich als de drager van den eigenlijk gezegden stempel voordoet, vertegenwoordigt den stijl, en is zelf weder ingeplant op een eirond ligchaampje (*b*), waarin men terstond den eijerstok herkent, en dat zich op eene dwarse doorsnede voordoet als in fig. 8 (volg. bl.), dat wil zeggen, in 5 hokjes verdeeld is, die elk afzonderlijk talrijke eitjes herbergen. Eene bijzonderheid, die nog op den stempel (zie fig. 5 en 7 *s*) betrekking heeft, en die wij niet mogen verzwijgen, bestaat hierin, dat de plaatsen, die, wegens het afscheiden eener kleverige vloeistof, alleen geschikt zijn om het stuifmeel op te vangen en vast te houden, niet aan zijne boven-, maar aan

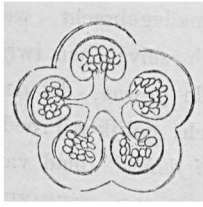

Fig. 8. Dwarse doorsnede van den eijerstok van *S. flava*, vergroot (ontleend als voren).

zijne ondervlakte voorkomen, en 5 bogen beschrijven, die juist gelegen zijn op de grenzen tusschen de 5 bolvormig uitstaande onderdeelen, die het schermvormige ligchaam zamenstellen. De vruchten der Sarraceniaas zijn (zie fig. 9) 5-hokkige, 5-kleppige zaaddoozen, die hokverbrekend openspringen en talrijke kiemwithoudende zaden bevatten.

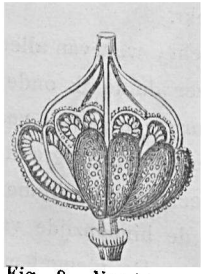

Fig. 9. Vrucht eener *Sarracenia*, natuurl. grootte (ontleend als voren).

Het behoort niet tot de zeldzaamheden, dat de Sarraceniaas in onze kassen bloeijen. Soms doen zij dit zelfs op eene voortreffelijke wijze. Nogtans zijn zij, om zoo te zeggen, in dit opzicht niet van wispelturigheid vrij te pleiten, hetgeen met andere woorden zeggen wil, dat men hare bloemen nu eens, zonder dat men er op durfde rekenen, voor den dag ziet komen, en dan weder, niettegenstaande de beste zorgen, niet vermag te voorschijn te roepen.

De plaats, die de Sarraceniaas in het natuurlijk stelsel behooren in te nemen, is door verschillende Schrijvers niet altijd op dezelfde wijze bepaald. Mij komt de meening van PLANCHON, dat men haar, zij het dan ook tot eene afzonderlijke groep, aan de *Pyrolaceae* behoort aan te sluiten, als de aannemelijkste voor.

Het aantal bekende soorten van *Sarracenia* bedraagt op dit oogenblik 7, te weten, *S. flava*, *purpurea*, *Drummondii*, *rubra*, *variolaris*, *undulata* en *psittacina*. Hiervan worden de eerste vier veelvuldiger dan de anderen bij kweekers en in kruidtuinen aangetroffen. Wij wenschen echter, voor wij dit hoofdstuk eindigen, bij elk dier soorten nog een oogenblik stil te staan.

Sarracenia flava, eene bewoonster van Virginië, Carolina en Georgië, maar vooral van de vochtige dennebosschen van Florida, is eene der oudst bekende soorten van het geslacht. DE L' OBEL toch gaf, reeds in 1576, in zijne "*Adversaria*" eene afbeelding van eene urn dier soort en teekende daarbij aan, dat hij het bezit van dat vreemdsoortige blad (zie fig. 3, bl. 10) te danken had aan zekeren geneesheer LAUNAT van La Rochelle, aan wien dit door een zeeman, die

het, met Canada-balsem gevuld, uit Canada had medegebracht, was ter hand gesteld. Ofschoon DE L'OBEL er voor zich zelven aan twijfelde, of de urn wel afkomstig was van hetzelfde gewas, dat den daarin besloten balsem geleverd had, gaf hij haar toch, gelijk wij reeds zeiden, den oneigenlijken naam van »*Thuris limpidi folium*" (blad van den helderen balsem), een titel, die in 1650 door JOH. BAUHINUS werd overgenomen. — De bloemen van *S. flava* werden het eerst beschreven door MORISON (*Hist. Plantarum*, 1683), en dat wel naar aanleiding van inlichtingen en teekeningen, hem door een Engelsch kruidkundige, JOHN BANISTER, uit Virginië verstrekt.

S. flava is van de 6 andere soorten van het geslacht, waarvan alleen nog slechts *S. variolaris* gele bloemen draagt, zeer duidelijk onderscheiden. Zij heeft lange smalle bladen, wier urn van boven naar onder langzamerhand naauwer wordt en ongeveer halverhoogte het blad zeer spits eindigt, en wier eentoonig groen slechts aan de binnenvlakte van den mond der urnen en zoo ook aan de binnenzijde van het deksel door purperen nerven wordt afgebroken. De vleugel aan de voorzijde der urnen is, in vergelijking met dien van andere soorten, smal te noemen en neemt van den mond des bekers tot halverhoogte het blad in breedte langzamerhand toe, maar van daar dan ook weer even regelmatig af. Het deksel, eenigzins driehoekig van vorm, heeft een opgerichten stand en een naar achter omgeslagen boord. Onder het droogen nemen de bladen van *S. flava*, die, in 't voorbijgaan gezegd, dikwerf 7 decim. lang worden, eene blaauwachtige tint aan; en tevens wordt hunne inwendige oppervlakte daarbij glanzig als zijde.

De eigenaardige wijze, waarop de bloembladen van *S. flava* (fig. 10 *b*, volg. bl.) over de inhammen van het stempelscherm (*a*) naar beneden hangen, zoo als CURTIS zegt: »somewhat in the manner as a woman's leg hangs over the pummel of the side-saddle," gaf aanleiding tot den vreemden naam van »side-saddle-flower" (d. i. dameszadelbloem), waarmeê men gewoon is de Sarraceniaas in Engeland aan te duiden.

De kultuur der *S. flava* dagteekent van het jaar 1752, als wanneer levende exemplaren in 't bezit waren van PHILIP MILLER, den bekenden hortulanus van den apothekerstuin te Chelsea bij Londen.

Sarracenia variolaris, waarvan in fig. 4 (bl. 11) een blad is afgebeeld, gelijkt wel eenigzins op *S. flava*, maar is daar toch van onderscheiden

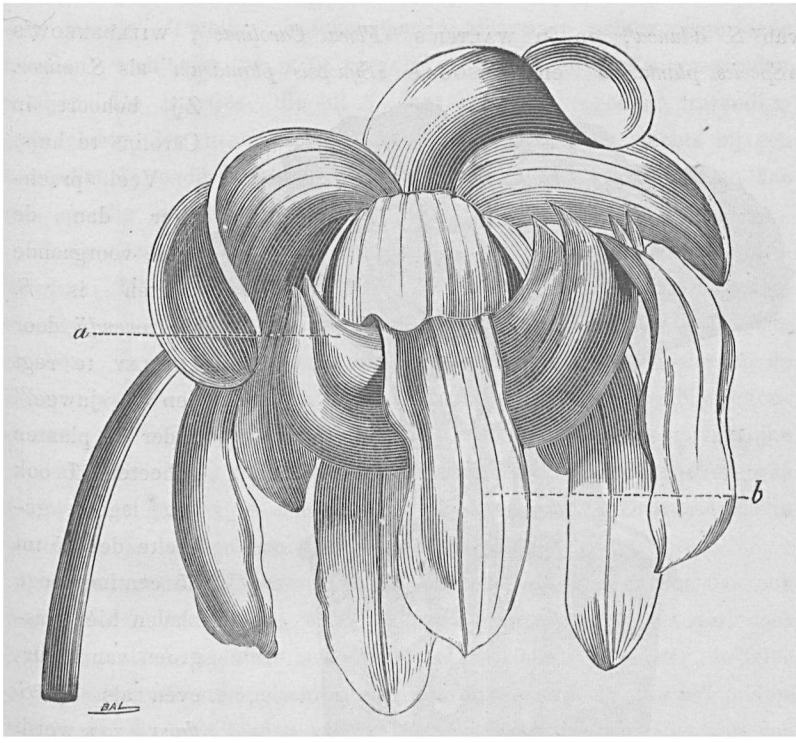

Fig. 10. Bloem van *Sarracenia flava*, op zijde gezien, naar VAN HOUTTE'S *Flore des Serres*; *b* bloemblad; *s* stempelscherm (natuurl. grootte).

door hare mindere grootte, hare breedere en sterker generfde bladvleugels, de witte, bijna doorschijnende vlekken aan de rugzijde harer urnen en het overhangend voorkomen van het deksel dezer laatsten. Nog valt bij *S. variolaris* op te merken, dat hare kroon- of bloembladen (zie fig. 5*b*, bl. 13) niet, zooals bij *S. flava*, over de onderdeelen van het stempelschild naar beneden hangen, maar veeleer een uitgespreiden stand hebben.

De bloemen der soort, die ons thans bezig houdt, zijn, ook met inbegrip van het stempelschild, geelgroen van kleur en lang niet zoo aangenaam voor het oog als die van *S. flava*.

S. variolaris werd het eerst beschreven door MICHAUX in zijne »*Flora bor. Amer.*" (T. I, p. 310, a° 1803), en in 1803 door LEE en KENNEDY naar Engeland overgebracht. Men vindt haar in SMITH'S "*Exotical Botany*" en »*Hortus Kewensis*" vermeld, onder den naam

van *S. adunca*, en in WALTER's »*Flora Carolinae*", WILLDENEOW's »*Species plantarum*" en PERSOON's »*Synopsis plantarum*" als *S. minor*. Zij behoort in Carolina te huis.

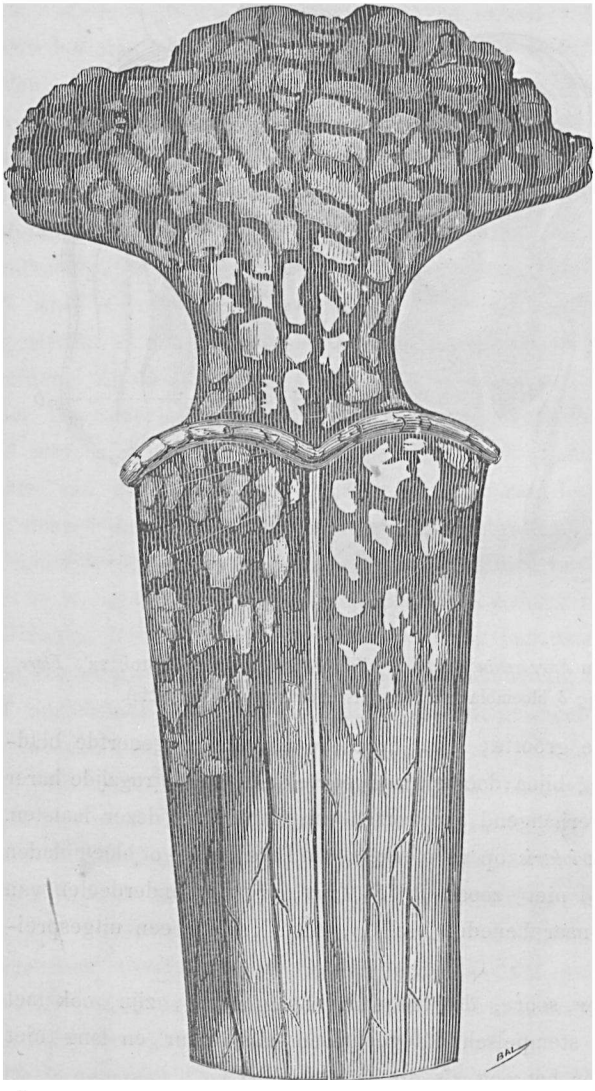

Fig. 11. Bovenstuk eens bekers van *Sarracenia Drummondii*, van voren gezien; ontleend aan VAN HOUTTE's *Flore des Serres* (natuurl. grootte).

Veel prachtiger dan de beide voorgaande soorten is *S. Drummondii*, door LINDLEY te regt een »juweel" onder de planten geheeten. Is ook het lagere gedeelte der 45 tot 75 centim. hooge bladen hier grasgroen van kleur, even als bij *S. flava*, zoo wordt men toch én aan den mond der urnen, én over de geheele in- en uitwendige oppervlakte des deksels (zie fig. 11) een prachtig netwerk van witte mazen en purperen aderen gewaar, hier en daar nog afgebroken met helder groene strepen, en daarenboven een purperen bekerzoom, zooals die bij *S. flava* niet wordt aangetroffen. Opmerkelijk is hier ook de sierlijke vorm

des deksels, 't welk, niettegenstaande zijn naar achter omgeslagen boorden, toch niet beter te vergelijken is dan bij een uitgespreiden waaijer. De haartjes, die bij *S. flava* zoo dicht tegen de inwendige oppervlakte der urnen aan gedrukt zijn, dat men ze slechts bij een naauwkeurig onderzoek ontdekt, staan hier wijd uit en loopen dan ook spoedig in het oog.

S. Drummondii werd in 1842 of 1843 door een Amerikaansch kruidkundige, Dr. CHAPMAN, in Florida (in de nabijheid der stad Appalachicola) aan den westelijken zoom der rivier van denzelfden naam ontdekt. In de kassen van den Hertog van Devonshire werden de eerste levende exemplaren dezer plant ten toon gesteld. Niettegenstaande zij aldaar in de bloeijende *Victoria regia* eene gevaarlijke mededingster had, wist zij toch de bewondering der bezoekers van Chatsworth gaande te houden. De bloemen van *S. Drummondii* zijn paarsrood en hebben een geel stempelschild.

In plaats van *S. Drummondii* treft men somwijlen, hoezeer dan ook onder denzelfden naam, eene andere soort van *Sarracenia* aan, door DECAISNE als *S. undulata* beschreven. Deze laatste is echter, behalve door haar groen stempelschild, nog daardoor van *S. Drummondii* onderscheiden, dat hare bladen korter, doch breeder zijn en, in plaats van zuiver witte, licht rozenroode vlekken op hun rug vertoonen; daarenboven is de rand van hun deksel veel sterker gegolfd. De onder den naam van *S. Drummondii* door VAN HOUTTE in Deel VI (pl. 560) zijner »*Flore des Serres et des Jardins de l'Europe*" gegeven afbeelding heeft op *S. undulata* betrekking.

Sarracenia rubra, eene vijfde soort van hetzelfde geslacht, hoewel minder prachtig, wat hare urnen betreft, dan *S. Drummondii*, verdient toch wegens hare sierlijkheid en haar behagelijk voorkomen eene afzonderlijke vermelding. Eigen aan de moerassen van Zuid-Carolina, werd zij aldaar door den Amerikaanschen kruidkundige WALTER ontdekt, en in 1786 door JOHN FRASER levend naar Engeland overgebracht. Deze soort heeft (zie fig. 12 volg. bl.) zeer tengere, in de nabijheid van haar mond purperachtig aangeloopen of geaderde, tot 3 decim. hooge urnen, een bijkans recht opstaand en puntig toeloopend deksel en bloemen, die door zulke lange stelen gedragen worden, dat zij ver boven de bladen uitsteken. Doordien de bloembladen bij deze

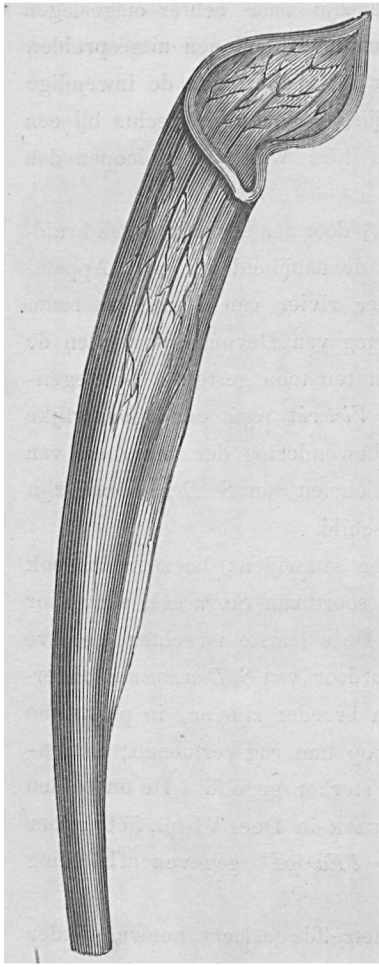

Fig. 12. Grootst gedeelte eens bekers van *Sarracenia rubra*, op zijde gezien, ontleend aan CURTIS *Botanical Magazine* (natuurl. grootte).

soort aan hun voet veel sterker zaamgetrokken zijn dan bij de overigen, is de vreemd gevormde stempel hier ook veel beter dan elders te zien.

Sarracenia psittacina, afkomstig uit Georgië en Florida, heeft, wat den vorm harer urnen betreft, wel eenige overeenkomst met de vorige soort, maar wijkt daarvan ten zeerste af door haar deksel, dat de gedaante heeft eener nap en den mond der urnen bijna geheel afsluit.

De zevende en laatste soort van *Sarracenia*, reeds door LINNAEUS met den naam van *S. purpurea* bestempeld, behoort, met *S. flava*, tot de vroegst ontdekten, en wordt dan ook reeds in de werken der 17de eeuw vermeld. Reeds bij den eersten blik onderscheidt zij zich van alle aanverwanten door hare sterk opgeblazen, breedgevleugelde, als onder hare eigen zwaarte neergedrukte en daardoor gekromde en met haar voet den grond bijna rakende bekers (zie fig. 13, volg. bl.) wier heldergroene oppervlakte rondom met een net van purperen aderen geteekend is. Over eene groote uitgestrektheid lands verspreid, ontmoet men *S. purpurea* op verschillende moerasachtige plaatsen van Canada en de Vereenigde Staten, van de Hudson-baai af tot aan de golf van Mexico. CLUSIUS gaf van de bekers der genoemde soort het eerst eene beschrijving en eene afbeelding in zijne »*Historia plantarum rariorum*" in 1601, en vermeldt, dat hij daartoe in de gelegenheid werd gesteld door den apotheker GONIER van Parijs, die hem zijne uit Lissabon ontvangen, doch, wat hunne afkomst be-

treft, onbekende voorwerpen ten gebruike afstond. Niet in 't bezit van bloemen van het gewas, was natuurlijk de geslachtsbepaling

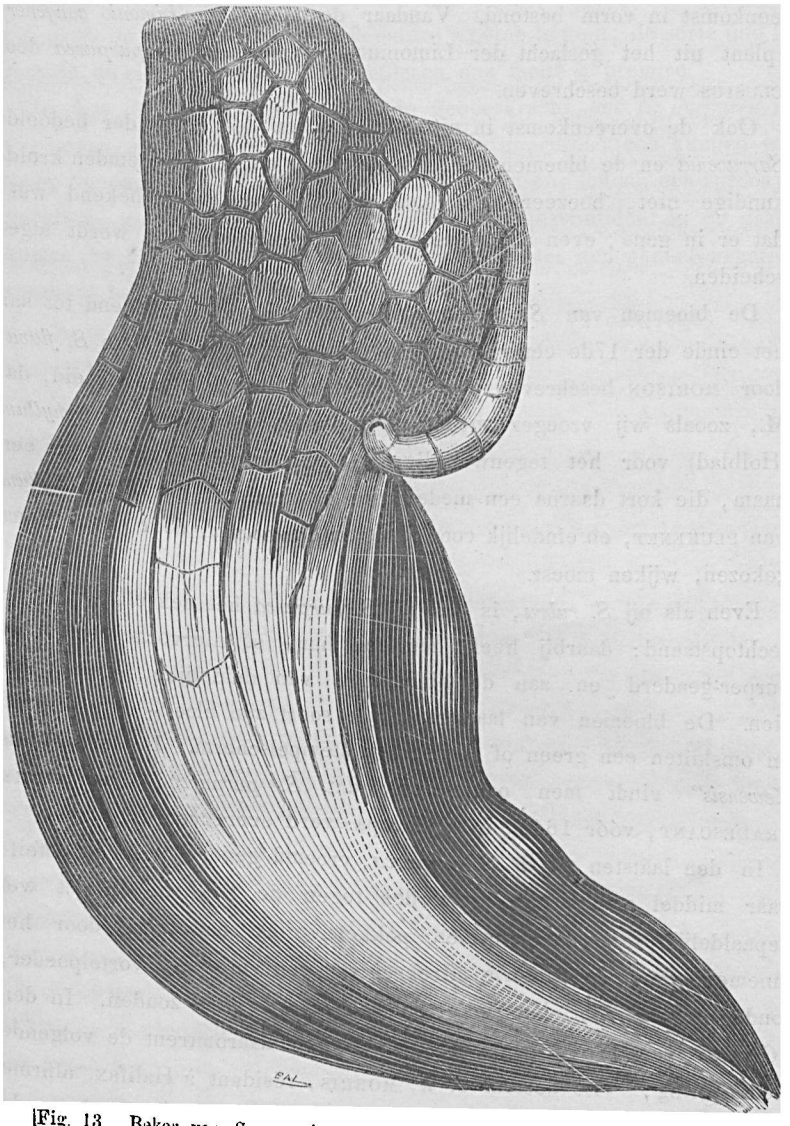

Fig. 13. Beker van *Sarracenia purpurea*, op zijde gezien, ontleend aan VAN HOUTTE's *Flore des Serres* (natuurl. grootte).

daarvan voor den beroemden kruidkundige onmogelijk, en vergenoegde hij zich dan ook met de vermelding, dat er tusschen de hem

toegezonden gedroogde bekers en de bladen van het geslacht *Statice*, dat toen ter tijde den naam droeg van *Limonium*, eene zekere overeenkomst in vorm bestond. Vandaar de naam van »*Limonio congener*" (plant uit het geslacht der Limoniums), waaronder *S. purpurea* door CLUSIUS werd beschreven.

Ook de overeenkomst in uiterlijk tusschen de bekers der bedoelde *Sarracenia* en de bloemen der Aristolochiaas ontging genoemden kruidkundige niet, hoezeer hem dan ook het feit niet bekend was, dat er in gene, even als in deze, een honigachtig vocht wordt afgescheiden.

De bloemen van *S. purpurea* bleven in Europa onbekend tot aan het einde der 17de eeuw, op welk tijdstip zij, met die van *S. flava*, door MORISON beschreven werden. Het was bij die gelegenheid, dat M., zooals wij vroeger mededeelden, den naam van *Coilophyllum* (Holblad) voor het tegenwoordige geslacht *Sarracenia* voorsloeg; een naam, die kort daarna een mededinger vond in dien van *Bucanephyllum* van PLUKENET, en eindelijk voor dien van *Sarracenia*, door TOURNEFORT gekozen, wijken moest.

Even als bij *S. rubra*, is ook bij *S. purpurea* het deksel der bekers rechtopstaand; daarbij heeft het een hart- of niervorm, en is het purper-geaderd en aan de binnenzijde van duidelijke haren voorzien. De bloemen van laatstgenoemde soort zijn bloed- of paarsrood en omsluiten een groen of paarsgroen stempelscherm. In den »*Hortus Kewensis*" vindt men opgegeven, dat *S. purpurea*, door JOHN TRADESCANT, vóór 1640, naar Europa werd overgevoerd.

In den laatsten tijd is *S. purpurea*, vreemd genoeg, als een onfeilbaar middel aangeprezen geworden tegen de pokken, en dat wel bepaaldelijk tegen uitgebroken pokken, die, eenvoudig door het innemen van een waterig aftreksel van een spijslepel wortelpoeder, zonder gevaar voor den zieke, spoorloos verdwijnen zouden. In den »*Cosmos*" van 1862, pag. 115, vindt men daaromtrent de volgende mededeeling: »Le docteur F. W. MORRIS, résidant à Halifax, affirme que le Sarracenia purpurea ou Indian Cap, plante très-abondante de la Nouvelle-Ecosse, est un remède souverain contre la petite vérole à tous les degrés, à ce point que 12 heures après avoir été administrée, elle fait disparaître tous les symptômes de la fatale maladie.

Quelque alarmantes, quelque nombreuses que soient les symptômes, si confluente que soit la maladie, l'action du remède est tellement énergique, qu'il laisse à peine des traces de l'évasion. Mêlée à du thé ou à du café, la plante en dénature à peine le goût; de sorte que le remède qu'elle fournit est aussi efficace que facile à prendre."

In hoe stellige bewoordingen de geneeskracht der *S. purpurea* in de boven aangehaalde regels ook wordt geprezen, zoo kunnen wij toch, tot onzen spijt, niet anders dan verzekeren, dat zij een sprookje bevatten, en dat proeven, met dit nieuwe quasi-middel in de gasthuizen te Londen op groote schaal genomen, tot een geheel negatief resultaat hebben geleid.

('t Slot volgt.)